

„Identyfikacja stosowanych upraw i jakości gleb warunkującej prawidłową uprawę roślin” (IUNG-PIB)

Autorzy opracowania:

mgr inż. Anna Jędrejek

mgr Małgorzata Kozak

dr hab. Rafał Pudelko

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB

W ocenie przestrzennego rozkładu upraw w województwie mazowieckim wyraźnie widoczna jest regionalizacja pewnych specjalizacji, które korzystają z możliwości krótkich łańcuchów dostaw. Obecność aglomeracji warszawskiej tworzy niemal nieograniczony rynek zbytu dla wysokonakładowej produkcji warzyw i owoców. W produkcji sadowniczej specjalizuje się region Grójca, który jest jednym z bardziej liczących się zagłębi produkujących i eksportujących jabłka w Europie. Region Legionowa zaopatruje Stolicę w warzywa. Żyzne obszary między Warszawą, a Sochaczewem i Żyrardowem wyspecjalizowały się w produkcji ziemniaków, co też związane jest z dużym stołecznym rynkiem zbytu oraz kukurydzy.

W województwie mazowieckim obserwujemy również wyspecjalizowane ogniska upraw, które nie są związane bezpośrednio z rynkiem warszawskim. Są to:

- Gmina Potworów specjalizująca się w produkcji papryki pod osłonami;
- Sadownicy z powiatu lipskiego i przysuskiego oraz łosickiego;
- Producenci ziemniaków w powiecie kozienickim;
- Uprawy roślin zielarskich zlokalizowane w powiatach: płońskim i przysuskim;

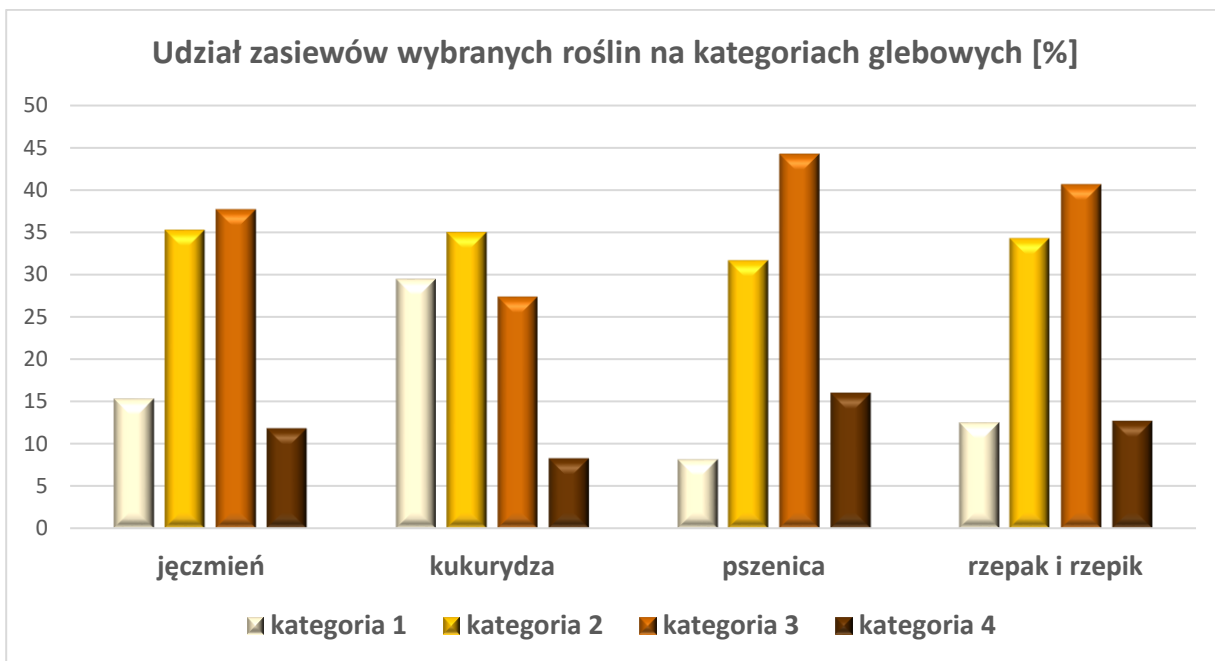
Ogólnie ze względu na strukturę upraw, na tle województwa wyraźnie wyróżniają się następujące powiaty/regiony:

- Płocki, płoński i ciechanowski – wyspecjalizowane w produkcji buraka cukrowego;
- Ostrołęcki – wyspecjalizowany w produkcji mleka, z dominującymi użytkami zielonymi oraz udziałem roślin pastewnych (w tym kukurydzy) – pomimo występowania bardzo słabych gleb w tym regionie;
- Regiony wokół Warszawy (głównie od strony zachodniej tam, gdzie występują lepsze gleby) – specjalizujące się w produkcji owocowo-warzywnej na potrzeby aglomeracji;

- Region/powiat przysuski – w którym duży udział w stosunku do dominujących upraw rolniczych mają uprawy alternatywne: papryka i inne uprawy pod osłonami, rośliny zielarskie, uprawy sadownicze;

Województwo mazowieckie może być postrzegane jako region rolniczy, w którym obecne są zagłębia wyspecjalizowanej produkcji roślinnej i zwierzęcej. Jednak należy zauważyć również, że:

- Bardzo duży odsetek terenów rolniczych to regiony o glebach lekkich i bardzo lekkich;
- W związku z tym występuje bardzo duży problem z zakwaszeniem gleb, co wymaga pilnej potrzeby wsparcia praktyk nawożenia wapniem oraz uświadomienia rolnikom korzyści z właściwego gospodarowania resztkami poźniwnymi i plonem ubocznym – co może być decydujące dla lepszej sekwestracji węgla w glebie;
- Powyższy problem również ma wpływ na dobór roślin na danym stanowisku. Rolnicy podejmują często (świadomie lub nieświadomie) decyzje o uprawie roślin, które mają duże wymagania wodne i pokarmowe – na glebach najslabszych. Proces ten ilustruje załączony wykres, który wskazuje, że ok. 7% upraw pszenicy, 15% upraw jęczmienia i 12% upraw rzepaku znajduje się na glebach najslabszych, należących do I kategorii podatności gleb na suszę co też odpowiada najslabszym kompleksom glebowym (5, 6, 7, 9) i najslabszym klasom gleby (V, VI). Aby osiągnąć zadawalający plon, rolnicy muszą stosować wysokie dawki środków produkcji, co w przypadku sytuacji niedoboru wody w glebie, skutkuje brakiem możliwości ich optymalnego wykorzystania przez rośliny – w konsekwencji pierwiastki takie jak azot, potas, fosfor są tracone i w postaci podtlenku azotu, azotanów, fosforanów trafiają do atmosfery lub wód gruntowych stanowiąc bezpośrednie zagrożenie dla środowiska;
- Osobnym problemem jest uprawa kukurydzy. Roślina ta ma mniejsze wymagania od pszenicy czy jęczmienia. Lepiej też sobie radzi w przypadku niedoborów wody - natomiast podobnie jak w poprzednio omawianym punkcie – najslabsze gleby, nie powinny być dedykowane dla tego typu upraw, zwłaszcza prowadzonych w monokulturze lub przy intensywnej agrotechnice. Tymczasem obserwuje się ogólny trend zakładania tych upraw na słabych stanowiskach glebowych – w przypadku województwa mazowieckiego jest to prawie 30% powierzchni tej uprawy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ARiMR, SMSR, 2021